

FIDIC MAKALE SERİSİ

Yayın No. 2 / Bölüm 2

GÜNCEL ÖRNEK

FIDIC 1999 Sarı Kitap sözleşme ile yüklenilerek Gürcistan'da inşa edilen bir altyapı işinde Müşavir, Yüklenicinin Madde 8.3 kapsamında sunduğu iş programına 21 gün içerisinde yorumlarda bulunarak programın sözleşmeye uymadığını iddia etmekte ve düzenlemeler talep etmektedir.

Yüklenicinin Müşavir istekleri doğrultusunda düzenlenen iş programını sunar ancak Müşavir yeni düzenleme taleplerinde bulunur.

Yüklenici bu esnada işlere başlamış ve ifasına devam etmektedir. Müşavir ise Yüklenicinin geciktiği iddiasındadır. Yüklenici ise Müşavirin aşırı istekleri sebebiyle gecikildiği ileri sürmektedir.

FIDIC SÖZLEŞMELERİNDE PLANLAMA VE İŞ PROGRAMI

1. İşbu makalemizin birinci bölümünde planlama konusunun [FIDIC Sözleşmelerinde](#) nasıl ele alındığına ve iş programını tarif eden 8.3 maddesinin gerekliliklerine değinmiştik.

2. Makalemizin ikinci bölümünde Madde 8.3 ve sözleşmede planlamaya ilişkin diğer hükümlerin irdelemesine, uygulamadan örnekler vermek suretiyle devam edeceğiz.

3. FIDIC Sözleşmeleri iş programı bakımından Müşavirlere de ayrıca sorumluluklar yüklemektedir. Müşavirin Madde 8.3 ile tanımlanan görevlerinden birisi, iş programının sözleşmeye ve gerçekteki iş ilerlemesine uygunluğunun incelenmesidir.

[Uygulamada Karşılaşılan Durum: Müşavirler kendilerine tanınan 21 günlük süre içerisinde iş programının sözleşmeye uygunluğunu incelemelidirler. Uygulamada Müşavirlerin bu inceleme esnasında sözleşme dışına çıktıklarına ve kapsam dışı düzenlemeler talep ettiklerine tanık olmaktadır. Bu gibi durumlar ihtilafların doğmasına yol açabileceği gibi, hedef/baz programın askıda kalmasına sebebiyet verebilecektir. Böyle bir sonucun hiç kimsenin çıkarına hizmet etmeyeceği aşikardır.]

4. İşin süresi ve Yüklenicinin ihbar yükümlülükleri bakımından en önemli şartlardan birisi de yine Madde 8.3 ile hüküm altına alınmaktadır. Buna göre Yüklenici, işleri olumsuz etkileyebilecek, işin süresini geciktirebilecek veya Sözleşme Bedelini artıracı nitelikte ileride ortaya çıkabilecek spesifik olaylara ilişkin Müşavire derhal bildirimde bulunmak durumundadır.

5. İşin süresinde bitirilmesi tüm proje katılımcıların ortak hedefidir. Dolayısıyla süresinde veya hiç yapılmayan bir bildirim neticesinde gerek Yüklenici gerekse de İşverene açısından istenmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir.

GEÇİKMELER VE SÜRE UZATIMI

5. Görüldüğü üzere FIDIC Sözleşmeleri iş programı bakımından Yüklenici ve Müşavirlere bağlayıcı sorumluluklar yüklemektedirler. Söz konusu sorumluluklar tarif edilirken sözleşme tarafından hedeflenen son derece açıktır; i. proje ve hayatın gerçekliklerine uygun şekilde hazırlanmış iş programları, ii. Yüklenici ve Müşavirlerin etkin yaklaşımları sayesinde önceden öngörülebilir gecikmeler ve önlenen ihtilaflar. Ancak ne yazık ki sözleşmenin hedefledikleri ile fiiliyatta olan çoğu zaman birbiriyle örtüşmez. Bu sebeptir ki FIDIC sözleşmeleri aynı zamanda gecikme halinde tarafların hak ve yükümlülüklerini de tarif eder.

6. Madde 8.4, FIDIC Sözleşmelerinde Yüklenicinin süre uzatımına hak kazandığı durumları belirler ve bağlayıcı hükümler barındırır. Bu madde hükümlerine genel hatlarıyla bakacak olursak; sözleşme tahtında gecikmeye sebebiyet veren veya verebilecek koşulun oluşması durumunda Yüklenici Madde 20.1 uyarınca bir ihbarda bulunmalıdır.¹

[Uygulamada Karşılaşılan Durum: Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi dolayısıyla son dönemde müşterilerimizden aldığımız taleplerin başında süre uzatımı konusu gelmekte. FIDIC Madde 8.4 pandeminin direkt etkilerine ilişkin bir durum içermemekle birlikte, *(d) bendinde epidemi dolayısıyla personel ve malzeme temininde öngörülemeyen kısıtlardan bahsedilmektedir.* Uygulamada bu maddenin tam anlaşılmadığı ve iddia edilen kısıtlık ile pandemi arasında bir illiyet bağı kurulmadan taleplerde bulunulduğunu gözlemlemekteyiz. **Hem talepte bulunan hem de talebe cevap veren bakımından COVID-19 pandemisinin etkilerinin sebep - sonuç ilişkileri gözetilerek incelenmesini tavsiye ederiz.]**

7. Sözleşme tarafından süre uzatımına hak tanınan durumlar dışında bir olayın meydana gelmesi neticesinde işlerin Tamamla Zamanında bitirilemeyecek derece yavaşlaması ve veya işlerin ilerlemesinin mevcut İş Programının gerisine düşmesi durumunda, Müşavir Yükleniciden alınacak önemlerin de belirtildiği bir raporla birlikte revize iş programı sunmasını isteyebilir (Madde 8.6). Söz konusu önlemlerin alınmasında katlanılacak tüm maliyetler Yüklenici uhdesinde bulunmaktadır. Netice itibarıyla Yüklenicinin aldığı önlemlere rağmen işi süresinde tamamlayamaması durumunda İşverenin gecikme tazminatı hakkı doğar².

8. FIDIC Sözleşmelerinde Yüklenicilere süre uzatımı hakkı tanıyan birçok durum söz konusudur. Her bir özel durum için sözleşme hükümlerinin detaylıca irdelenmesi ve sebep - sonuç ilişkilerinin ortaya konması gerekmektedir. Bu özelliklerden mahrum olan Yüklenici talepleri İdarelerce ciddiyle karşılanmamakta ve göz ardı edilebilmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, FIDIC Sözleşmeleri sofistike sözleşme yönetimi prosedürleri içerirler ve bu usullere uymayan tarafın günün sonundan sonuçlarına katlanması kaçınılmaz olacaktır.

[Uygulamada Karşılaşılan Durum: Süre uzatımı ve gecikme tazminatı bakımından Yüklenici, Müşavir ve İşverenin uyması gereken hassas bir prosedür söz konusudur. Yüklenicilerin süre uzatımı talepleri detaylı ve profesyonel şekilde değerlendirilmeden Yüklenici kaynaklı gecikme ve gecikme tazminatı iddiasında bulunan durumlarla sıklıkta karşılaşmaktayız.

¹ Madde 20.1 kapsamında verilen ihbarın detaylarına ileriki makalelerimizde değinileceğinden burada yer verilmemiştir.

² Madde 8.7 ile tarafların hukuktan kaynaklanan hakları değil, yalnızca sözleşme ile tanımlanan bir haktan bahsedilmektedir. Gecikme tazminatı konusunun sözleşmeye uygulanan hukuk kapsamında ayrıca değerlendirilmesi tavsiye olunur.

Gerek FIDIC sözleşmeleri gerekse de bu konuda kabul gören uluslararası doktrinler dikkate alındığında Yüklenicilerin süre uzatımı taleplerinin sözleşmeye uygun incelemeleri yapılmadan Müşavirler tarafından alınan gecikme tazminatı kararları, DAB ve hakemler tarafından iyi niyetli olarak değerlendirilmemektedir.]

TAMAMLAMA VE TESLİM

9. FIDIC Sözleşmelerinde Tamamlama Zamanı/Süresi (Time for Completion) Başlangıç Günü ile başlayıp, işlerin tüm testleri de başarıyla geçmek suretiyle tamamlanması için sözleşmede belirlenen süreyi ifade eder (Madde 8.2). Uygulamada işin süresi olarak tabir edilen bu süre, FIDIC Sözleşmelerinde gün cinsinden belirtilmelidir, örn. Tamamlama Zamanı = 742 gün.

10. İşin süresi ve planlama arasındaki ilişki minvalinde birkaç önemli hususun altını çizmek faydalı olacaktır. Yukarıda belirtildiği üzere Tamamlama Zamanı/İşin Süresi bir tarih değil, gün cinsinden bir süreyi ifade eder. Dolayısıyla basit bir ifadeyle tamamlama tarihi (completion date), proje planlamasında kullanılan bilgisayar programı³ aracılığıyla Tamamlama Zamanının işlenmesi neticesinde ortaya çıkan tarihtir. Burada işlenmeden kastımız, planlama programı üzerinden CPM metodu ile kurulan bir şebeke diyagramdaki en son aktivitenin tamamlanma tarihi Tamamlanma Zamanı/Süresi sonudur.

11. FIDIC Sözleşmelerinde işlerin sözleşme uyarınca tamamlanması ile Müşavir, işlerin tamamlandığı tarihin yazılı olarak belirtildiği bir Teslim Alma Sertifikası yayımlar. Bu sertifikada belirtilen işlerin gerçekte tamamlanma tarihi Tamamlama Zamanından daha ileride bir tarih ise ve Yükleniciye herhangi bir süre uzatımı verilmediyse, İdare gecikme tazminatı hakkı kazanacaktır⁴.

[Uygulamada Karşılaşılan Durum: İş programları hazırlanırken Tamamlama Zamanı/Süresine bağlı kalındığını gösterebilmek adına şebeke diyagramlara çeşitli kısıtlamalar eklendiğine tanıklık etmekteyiz. Böyle bir program proje ifası sürecinde farklı komplikasyonlar ortaya çıkarabileceği gibi, muhtemel bir uyumsuzluk durumunda da elverişsiz olarak değerlendirilebilmekte ve uzmanlar tarafından en baştan hedef/baz programlar oluşturulması gerekebilmektedir. Bu gibi durumlara müsaade etmemek adına Yüklenicilerin iş programlarını oluştururken proje takvimlerini (çalışılmayan günler, bayram/tatil vb. de dikkate alarak) ve her bir imalat kalemi için kaynak (işgücü ve malzeme) ihtiyacını itinayla planlamalarını tavsiye ederiz.]

12. Teslim Alma Sertifikası ile belirtilen işlerin tamamlanma tarihi itiraza açık bir konu olup, herhangi bir itiraz durumunda Yüklenici veya İdarenin sözleşmedeki uyumsuzluk çözümlene usulüne başvurmaları gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, proje katılımcılarının nihai hedefleri tektir; istenen kaliteden ödün vermeden, projeyi hedeflenen süre ve maliyette tamamlamak. Bu hedefe doğru hareket ederken proje ifası esnasında birçok pürüz, beklenmeyen koşul ve engelin ortaya çıkması beklenen bir durumdur. Bu engellerin birlikte aşılabilmesi için FIDIC Sözleşmeleri, tarafların işbirliği içerisinde ve şeffaflıkla hareket etmesi beklentisiyle, uyulması gereken bir usuller silsilesi tanımlar ve bu silsile içerisinde hareket edildiğinde projenin daha etkin bir şekilde yönetilebileceğini öngörür. Usullere uymak zorunluluk olduğu kadar sözleşme ile verilen bir hakkın kullanımınıdır.

³ Bu programlar İngilizce literatürde 'Project Planning Software' olarak geçer ve günümüzde inşaat sektöründe kullanılan birkaç farklı program bulunmaktadır.

⁴ İdarenin gecikme tazminatı hakkını kullanabilmesi için sözleşmede İşveren talepleri prosedürlerini takip etmesi gereklidir.

İletişim

Equitas Consulting

Maslak Mah., Maslak Meydan Sok., No

3/85, Sarıyer - İstanbul

Tel: +90 212 4039578

Email: info@equitas-consulting.com

Website: www.equitas-consulting.com

EQUITAS HAKKINDA

Equitas Danışmanlık uluslararası inşaat, taahhüt ve mühendislik sektörlerinde sözleşmeler, talepler, bilirkişi incelemeleri ve uyuşmazlık çözümlene alanlarında uzmanlaşmış bir danışmanlık şirkettir. Equitas Danışmanlık Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, JBOC, EBRD ve özel finansmanlı havalimanı, otoyol, su arıtma tesisi, elektrik santrali, üretim tesisi, raylı sistemler, sağlık ve eğitim tesisi ile konut ve ticari binalar gibi bir çok projede görev almıştır.

Şirketimiz çalışanları arasında inşaat sözleşmeleri, hak talepleri, planlama ve gecikme analizleri ile ihtilaf çözümlene konularında tecrübeli danışmanlar bulunmaktadır. Equitas Danışmanlık uzmanları ve danışmanları, ICC, UNCITRAL, DIAC, LCIA ve ITOTAM kuralları uyarınca görülen birçok milletlerarası tahkimde görev almışlardır. Bu alanda edindiğimiz tecrübeler şirketimizin en temel değerleri arasındadır.

Equitas Danışmanlık'ın İstanbul merkez ofisinin yanı sıra, Avrupa, Türkiye Cumhuriyetleri ve Rusya, ile Orta Doğu'da işbirlikleri bulunmaktadır.

Üyesi Olduğumuz Uluslararası Kuruluşlar

- The Academy of Experts
- Chartered Institute of Arbitrators (CI Arb)
- Milletlerarası Ticaret Odası (ICC)
- Türk Müşavir Mühendisler Mimarlar Birliği (TMMMB)
- Chartered Institute of Building (CIOB)
- Dispute Resolution Board Foundation (DRBF)
- Society of Construction Law, UK

Tecrübelerimiz

- Milletlerarası Tahkim - FIDIC 1987 & 1999 Sözleşmeler
- Uyuşmazlık Çözüm Kurulları
- Uzman Bilirkişi İncelemeleri ve Çapraz Sorgu
- Uzman Görüşü
- Maliyet ve Zarar Ziyana Hesapları
- Gecikme Analizi
- Eğitim ve Seminerler